

ЩОДО ПИТАННЯ ДОКАЗУВАННЯ ВИПАДКІВ ЗЛОВЖИВАННЯ ВЛАДОЮ ТА КОРУПЦІЇ У ФІНАНСОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

На сьогодні особливо актуальним стало питання боротьби із корупцією та зловживаннями в органах публічної влади. Обидва ці явища є настільки масштабними, що на боротьбу із ним вже готові витратити чималі кошти, адже через них втрачається набагато більше. При цьому, за великим рахунком, досі чітко не сформована навіть доктрина боротьби із корупцією та зловживаннями у публічній фінансовій діяльності.

Взагалі, зловживання органами публічної влади, хабарництво, корупція, інші службові правопорушення відомі людству давно. Особливого процвітання ці діяння отримали тоді, коли людиною почала керувати жадібність, коли державні службовці перестали зважати на власне достоїнство і ними керувала жага до отримання більшого (дехто продовжував розкрадати державну скарбницю навіть тоді, коли їх статки в декілька разів перевищували державний бюджет).

У ХХ ст. поширилися випадки серйозного зловживання корумпованими «політично значущими особами», розкрадання державної власності, здирництва та хабарництва, а також використання фінансових структур для відмивання вкрадених активів ... Суми відмитих грошей погано піддаються підрахунку, оскільки точні статистичні дані отримати неможливо. Однак приблизні підрахунки, засновані на матеріалах розслідування злочинів, пов'язаних з корупцією та хабарництвом, дають загальне уявлення про ці проблеми: за оцінками Світового банку, у вигляді хабарів щорічно виплачується понад \$ 1 трлн. Обсяги незаконно зароблених коштів, які отримують державні посадові особи країн, що розвиваються і країн з перехідною економікою, досягають \$ 20-40 млрд на рік [1, с. 11].

Що стосується корупції, то однією із найбільш небезпечних форм протиправної поведінки політичної еліти, державних посадових осіб у всіх сферах діяльності, і, зокрема, фінансовій сфері, є державна корупція [2, с. 272]. Як слушно з цього приводу наголошує О.А. Музика-Стефанчук, «корупція у бюджетних правовідносинах – це використання суб'єктами цих відносин та учасниками бюджетного процесу свого службового становища, перевищення владних повноважень для неправомірного збагачення як власного, так і групового (колективного)» [3, с. 312].

Міжнародний орган з нагляду за банківською діяльністю, який формулює загальні стандарти нагляду та рекомендації до виконання – Базельський комітет з банківського нагляду, ще у 2001 р чітко вказав на

невідповідність заходів протидії корупції, передбачених міжнародною фінансовою системою. Очевидною є повна невдача практичної реалізації міжнародної стандартизації політично значимих осіб. Так, рівень дотримання рекомендацій FATF дивно низький, особливо серед країн – членів FATF. З 124 країн, ситуацію в яких вивчали FATF або регіональні групи за типом FATF, 61% не дотрималися рекомендацій взагалі, а 23% – частково. Іншими словами, більше 80% юрисдикцій відставали у вирішенні цих питань [1, с. 13-14].

На думку О.А. Музики-Стефанчук, «до основних факторів, які сприяють розвитку корупції в органах публічної влади у бюджетному процесі в Україні, можна віднести такі: 1) законодавчі проблеми (наприклад, коли несвоєчасно приймаються закон про Державний бюджет України та рішення про місцеві бюджети, у результаті чого розподіл коштів протягом періоду, коли відсутній щорічний акт про бюджет, практично залежить від волі певних посадових осіб); 2) певна непрозорість прийняття та виконання актів про бюджет (незважаючи на те, що законодавство передбачає відкритість бюджетного процесу, існують таємні видатки, у певних місцевих органах складається тенденція до зникнення чи знищення певних документів, зокрема, суворої звітності); 3) неналежний рівень притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності посадових осіб за вчинені ними правопорушення; 4) обмеженість участі громадськості у бюджетному процесі та практичне неврахування думки громадян щодо вирішення тих чи інших фінансово-бюджетних проблем; 5) лобіювання та підтримка у Верховній Раді України інтересів окремих політичних груп, навіть окремих громадян, які досить часто є представниками влади на місцях» [3, с. 313].

У зв'язку із викладеним виникає питання: хто і як має доказувати факти зловживання владою у фінансових правовідносинах. На наш погляд, у процесі доказування має поєднуватися два види доказування: судове та позасудове (громадське). Так, доказування у межах судового розгляду має чітко регламентовані процедури (це ми детально розглядаємо в інших розділах нашої роботи). Позасудове чи громадське доказування – це найбільш проблемний процес. Адже, наприклад, в Україні ще недостатньо враховуються матеріали, отримані за процедурою, відмінною від тієї, що прописана у процесуальному законодавстві. Зі створенням громадської організації Антикоруptionне бюро України та Національного антикорупційного бюро України, яке є державним правоохоронним органом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових, є більше шансів того, що обсяги зловживання владою у фінансовій сфері зменшаться. Прийняття Законів України «Про очищення влади» від 16 вересня 2014 р., «Про Національне антикорупційне бюро

України» від 14 жовтня 2014 р. має сприяти цьому процесу.

Література

1. Гринберг Т. Политически значимые лица: Руководство для банков по предотвращению финансовых злоупотреблений / Теодор Гринберг, Ларисса Грей при участии Делфин Шанц, Каролин Гарднер и Майкла Лэтэма; пер. с англ. – М.: Альпина Паблишер, 2012. – 185 с.

2. Андрійко О. Ф. Організаційно-правові заходи протидії корупції у фінансовій сфері / О. Ф. Андрійко // Актуальні проблеми правового регулювання фінансово-кредитних відносин в умовах кризи: практика правозастосування і шляхи її вдосконалення : зб. тез доп. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф., (Суми, 4-5 черв. 2010 р.) / Укр. акад. банк. справи Нац. банку України. – Суми : УАБС НБУ, 2010. – С. 272.

3. Музика-Стефанчук О. А. Органи публічної влади як суб'єкти бюджетних правовідносин: монографія / О. А. Музика-Стефанчук. – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2011. – 384 с.